

СЕМАНТИЧКО ОДРЕЂЕЊЕ И САВРЕМЕНА УПОТРЕБА ТЕРМИНА POLICY

Сажетак: Вековима уназад, термин политика је одувек био актуелан, али и да се њиме бавио веома велики број људи. Његова актуелност није престала ни данас, већ се напротив само увећавала, што за последицу има прожимање овог термина кроз велики број области. Међутим, реч политика као термин није универзалног значења како је многи у српском језику често погрешно перципирају. Разматрајући семантичко одређење појма политика, долази се до неколико термина који овај појам шире одређују у зависности од контекста у којем се он употребљава. Један од три термина који се у свету све учесталије користи, а помаже при поменутом одређењу јесте *policy*. Овај термин почео је све чешће да се користи у последњих неколико деценија, дајући првобитном термину политика шире значење. Термин *policy* би се у српском језику преводио као политика, односно чешће као јавне политике и врло често се везује за јавну управу и администрацију. Из тог разлога овај рад има за циљ да појасни само значење термина *policy*, али и да представи његов савремени развој и употребу. Такође, анализом треба утврдити и где то све овај термин налази своју примену, као и шта је то све допринело кроз историју да он тек последњих деценија постане израженији.

Кључне речи: семантичко одређење, политика, *policy*, јавне политике, *public policy*, јавна управа

Значај језика и одређење различитих значења термина политика

Кроз историју настајала су и нестајала многа царства, државе и заједнице које су људи формирали. Свима њима било је заједничко постојање писама и језика помоћу којих су се споразумевали међусобно и са становницима других заједница. Писма попут клинастог (око 3.100 п.н.е), египатских хијероглифа (око 3.000 година п.н.е.) или линеарно писмо (око 2.000 година п.н.е), сматрају се најстаријим дешифрованим писмима (Drucker 2006, 12). Ова писма

представљају такође културно и историјско благо читавог света, а посебно због њиховог вишемиленијумског постојања. Данас, захваљујући убрзаним променама које се дешавају, комуникација би требало да је далеко лакша између грађана различитих држава. Међутим, и поред напретка технологије која олакшава умрежавање, и даље постоје проблеми у разумевањима, што су последице пре свега неких претходних дешавања.

Динамичност промена у људској цивилизацији последњих неколико векова довела је и до промена у говору и употреби речи широм света. Тако су поједине речи еволуирале мењајући своја значења, а велики број њих је изгубио на употреби, односно постајале су архаизми. Те промене су биле последица и глобалних промена те су зато поједини језици попут енглеског, шпанског, португалског добили више корисника захваљујући својевременим освајањима нових територија. Чувени политиколог Семјуел Хантингтон (*Samuel Huntington*) дефинисао је термин *lingua franca* који се односи на језик који се у великој мери употребљава и ван граница подручја у коме је матењи језик. Међу данас постојећим преко 6.000 језика који су у потреби велики број њих је пред изумирањем, јер се смањује број људи који путем њих комуницирају. Уз то, енглески као најдоминантнији светски језик у будућности ће према мишљењу Семјуела Хантингтона кроз раст кинеске присутности широм света, врло вероватно препустити ову водећу улогу мандаринском језику (Арежина 2016,302). Имајући у виду да је број корисника интернета у свету све већи, добро је представити заступљеност језика на другачији начин. Тако према подацима светски познате специјализоване агенције за истраживања Statista, рађена су истраживања од јануара 2020. године како би се утврдило који језици се највише користе на интернету. Појединачно гледано, најзаступљенији су енглески (25.4%), кинески (19.4%), шпански (7.9%), арапски (5.9%). Уз мања одступања, ово су и најзаступљенији светски језици и ван виртуелног домена (Statista 2021).

У дефинисању језика ствара се класификација на три врсте језика који се издвајају наспрам поређења разлика које постоје између њих. Тако постоји *природни језик* који је настао спонтано и који се везује за развој једног друштва. То је живи језик који се развија, уређује и мења временом кроз коришћење од стране самих људи који њиме говоре. Ови језици нису призвољни по себи, већ напротив су уређени по различитим правилима и одредбама које усмеравају њихово правилно коришћење. Са друге стране, *вештачки језик* је језик симбола. Као једнозначан далеко је јаснији од других језика, те је зато највише примењив у природним наукама. Међутим, поред претходно наведених, *научни језик* је за разјашњење различитих термина политике посебно важан за истаћи. Научни језик је далеко прецизнији од природног, што се огледа првенствено преко одређених стручнијих и комплекснијих термина, а који ће се у овом дефинисању провлачити кроз целокупан рад. У зависности од научних области могу се издвојити и посебни стручни језици попут језика политике, односно политичког језика, који се свакако разликује од природног језика (Милосављевић и Радосављевић 2003, 101–102).

Из наведене класификације је важно истаћи разлике јер, примера ради, у политичким наукама, али и осталим друштвеним наукама тешко је применити

вештачки језик због његове изразите супротности у односу на ове науке (Арежина 2016, 297). Проблема дефинисања различитих термина указао је и професор Драган Симеуновић који истиче да сви политички термини или представе имају неку изражену супротност. То овим терминима даје полемички смисао. Исто тако он сматра да чести политиколошки термини попут: држава, диктатура, република, тоталитарна државе и других могу бити неразумљиви у случају да се њиховом употребом не прецизира ко у тој полемици треба да буде оповргнут или погођен (Симеуновић 2002, 273).

Иако својствена човеку, политика је старија од човека, или како је то Морис Диверже (*Maurice Duverger*) истакао „политика се појавила на земљи пре човека” (Симеуновић 2009, 39). Тако се прапочеци политике у виду појава попут ауторитета или хијерархије могу доказати и у животињском свету код пчела или мрава. Ту се свакако истиче и организација колектива и свест о заједници код ових бића, што додатно указује на постојање политике и пре човека. Реч политика је старогрчког порекла, а притом постоји читав низ речи који су коришћење за одређење политике, односно са њом повезаних термина заједнице и живот у њој. Тако реч која представља корен свега – *polis* означава заједницу коју су образовали грађани, али исто тако представља и град-државу. Из ове речи су изведени и остали термини попут *politeia*, *polites* и *ta politika*. Међутим, у европске језике политика је дошла преко латинских израза *politia* и *politica*, које су опет баштина старогрчких речи. Гледано кроз семантику када је политика у питању, еволуција ове речи од античких времена, преко њеног прихватања у европске језике довела је до тога да се током XIX и XX века овај термин разграно. То се најбоље може видети у погледу широке примене овог термина и излагања из некадашњих оквира, што само показује општост и значај овог термина (Матић 1993, 872).

Да је политика одувек била један веома значајан и широко распрострањен термин када се говори о научним истраживањима у прилог говори и велики број мислилаца и аутора који су се њеним изучавањем бавили. У античком свету суштински гледано политика је представљала реализацију идеја унутар заједница. Када се каже идеје мисли се на општу корист и добро, али и на правду, што је значило да ако човек индивидуално тежи да усаврши своје моралне особине, тако он и унутар заједнице тежи општем добру. Те тако оно што је за човека етика, то је политика за заједницу. У овом општем одређењу између Аристотела (*Aristotle*) и Платона (*Plato*) нема разлика, као што их нема ни када се укључе Цицеронова (*Cicero*) схватања. Према њима, политика је својствена човековом деловању, а то се види и у тежњама ка стварању савршених заједница. Да би се таква заједница створила неопходно је константно постојање активности у које су укључени грађани како би се постигло највише могуће добро за целокупну заједницу (Матић 1993, 873).

Наспрам античких и средњевековних гледишта политике, могу се издвојити и нека од савремених. Тако велики број супротстављених интереса и потреба код људи, као и начина како да се они реализују код људи доводи или до сукоба или до сарадње. Хана Арент (*Hannah Arendt*) политику види као нешто што је најрационалније, односно што је усаглашено деловање. Али,

како она исто тако истиче, она је много чешће и борба пре него неки вид рационалног договора у оквиру прихваћених правила (Симеуновић 2009, 59). На правцу поменутих сукоба, чест проблем је и недовољна количина вредности и ресурса при у расподелама. Зато теоретичар Истон (*David Easton*) политику схвата као један скуп, односно мрежу активности и одлука помоћу којих се врши ауторитативна расподела тих вредности унутар друштва од стране владајућих органа (Easton 1964, 130–133).

Све претходно наведено нас доводи до кључне поделе када се разматра различито значење термина политика. Обичног човека кога и не интересује толико разликовање појединих сличних или повезаних термина, случај са термином политика може довести у ситуацију да погрешно интерпретира ову реч у одређеном контексту. За то су посебан проблем погрешне одреднице, али и непостојање јасних и конкретних дефиниција ове речи у речницима, лексиконима или појединим енциклопедијама. Тако термини *polity*, *politics* и *policy* представљају термине који се односе на политику, али сваки од њих има посебно значење, односно различиту примену у говору. Иако у примеру енглеског језика постоји јасно дефинисање ова три различита термина, у чему овај језик има велику предност, то ипак није случај и са многим светским језицима као што су чак и веома распрострањени језици попут француског или немачког. Скупу језика који имају баријере у дефинисању вишеслојног термина политика припада и српски језик. Оно у чему се огледа предност енглеског језика када су ова три термина у питању јесте све приметније укључивање ових речи у политичко–научни сленг великог број држава света (Симеуновић 2009, 70–71).

Термин *polity* односи се на институционалну димензију политике и ту се пре свега мисли на уставни поредак унутар једне државе. Појмови *politics* и *policy* се креирају и реализују у оквирима онога што је под *polity* дефинисао. А када се говори о дефинисању, *polity* се може исказати на три начина. Прво се полази од устава као најважнијег правног акта који уређује односе међу органима, док други начин обухвата примену законске регулативе која ближе уређује и регулишу те односе. На крају, ту је и трећи начин који обухвата разне друштвене норме и обичаје као неписана правила која уређују политички живот и арене за разна политичка и друштвена надметања. Са друге стране *politics* би био окарактерисан као политичка арена, односно место сучељавања различитих ставова, идеја, интереса и циљева. Овај термин има процедуралну димензију саме политике, што омогућава уоквиравање поменутог подручја где се одвијају различити политички процеси. Тим процесима актери, било да су појединци или групе, креирајући и реализовајући своје политике теже остваривању својих коначних циљева. Они могу довести или до сукоба или интеграција и сарадњи, што представља карактеристично обележје овог надметања. Ако су изгледи за компромисна решења већи онда је реч о либералним демократијама, док се у супротном случају може говорити о ауторитарним системима (Степанов 2008, 40–41).

Као последњи термин у овом разјашњењу остаје *policy*. Етимолошки гледано термин *policy*, потиче од грчке речи за град/државу – *polis*. И у латин-

ском језику се налази иста основа, *politia* што значи држава. Иако се више везује за савремену употребу, термин *policy* је своје корене који се везују за данашње значење имао донекле у средњевековној Енглеској. Реч *politicie* се у Енглеској својевремено користила за означавање послова власти/државе, односно за управљање јавним пословима (Dunn 2004, 34). Најједноставније речено, под њиме се обухвата дефинисање како би заправо једна политика требало да изгледа и буде реализована у одређеном временском периоду. Овај термин представља нормативни и садржњски аспект под који не подпадају само политички субјекти, него у великој мери и различити покрети, групе грађана, удружења, заинтересовани појединци, стручњаци и други актери. *Policy* зато обухвата све активности поменутих актера којима се многобројне политике и друштвени проблеми уређују како би се остварила максимална добробит за целокупно друштво (Степанов 2008, 41). Са термином полицу повезан је и термин *public policy* односно на српском – *јавне политике*. Међу бројним дефинисањима овог термина уопштено се може издвојити да су јавне политике практични начини помоћу којих се одређени проблеми, већих или мањих размера уређују како би заједница и њени чланови били задовољени. Са њиховом појавом, почело је да расте и интересовање у научним истраживањима, те и веће потребе за њеним даљим развојем и већом применом у стварању функционалнијих друштава и задовољења његових потреба (Ђорђевић 2010, 92).

Као што се из ове термилошке анализе да приметити, у српском језику, као и у многим другим светским језицима не постоје посебни изрази којима би се као у случају енглеског језика раздвојила политика као један крајње вишезначни термин. Ово је у српском језику довело до тога да се реч политика користи као универзални термин којим се занемарује постојање других поменутих значења. Како је својевремено приметио аналитичар Клаус фон Бајме (*Klaus von Beyme*) глобализација је довела до ширења енглеског језика и примене речи из тог језика и у домену научног вокабулара у многим државама света. Такав је случај и са ова три термина, а то за последицу има стварање рогобатних научних језика, који примајући разне термине попут поменутих доводе до накнадних проблема у комуникацији. То се најбоље може приметити у усменој комуникацији. И док је писана комуникација у оваквим случајевима лакша за разумевање, у усменој интеракцији настају проблеми са нејасноћама примене различитих термина (Симеуновић 2009, 71).

Основи за настанак термина *policy* и улога јавне управе на његову већу примену

Као што је у претходном делу анализирано *policy* представља нормативно – садржњски део политике којим се уређују друштвене области живота. Са друге стране, *public policy*, (у наставку рада употребљаваће се термин на српском језику – *јавне политике*) користе се као предлози и начини како да се поједини проблеми у друштву реше путем *policy* (односно политика). Оно што

се издваја као спона ова два термина јесте то што се помоћу јавних политика, без обзира да ли их креирају надлежни органи или представници невладиног сектора, долази до употпуњавања онога што је дефинисано политикама. На тај начин се овом споном остварује допуњавање онога што може да се окарактерише као лоша или недовољно функционална политика. Међутим, овај термин није био одувек толико значајан као што није ни јавна политика. Али, да би се разумео њихов значај потребно је вратити се неколико векова назад, како би се приказао развој јавне управе унутар тадашњих држава, који је временом довео до промена које ће полицу давати све више на значају.

Када се говори о управи мора се истаћи да је и она као и политика један сложен појам. Иако се често користи у говору, и у случају овог термина постоје погрешне интерпретације, а томе у прилог посебно иду чињенице да оно што је некада обухватао овај термин, није исто и данас. Настанком савремених држава током прве половине XIX века, њихово постојање је било незамисливо без постојања онога што је тадашња управа обухватала, а то су полиција и војска (Поповић 1981, 23). Међутим, када се говори о савременијој управи у Европи, потребно је поменути средњевековне градове. Наиме, градови–тврђаве представљају једну важну основу за развој политике, јер су ти градови представљали не само заједнице него и центре многих дешавања и основе развоја многих важних друштвених области. Развој ових средњевековних градова помогао је развој локалних самоуправа, које су у свом данашњем модерном функционисању уско повезане са јавном управом. Настанак онога што данас сматрамо локалном самоуправом везује се за настанак грађанског друштва. Свој потпуни смисао који је значио постојање и поделе власти на три гране, локална самоуправа добиће са буржоаском револуцијом и оснаженим грађанским друштвом (Ђорђевић 2002, 28–29;42–43).

Иако је управа добијала на свом значају још од француске буржоаске револуције, као почетак теоријског разматрања и уопште увођења у ове расправе везују се за Вудроу Вилсона (*Woodrow Wilson*). Он је у чланку Студија о администрацији, објављеном 1887. године приметио да се тек током XIX века појављује питање значаја администрације. Како овај аутор примећује, администрација није раније на себе привукла пажњу, за шта он сматра да је најодговорнија извршна власт. Изједначавајући администрацију са јавном управом он истиче непостојање интересовања и код тадашњих мислилаца, јер је фокус извршних власти био увек пре на прављењу и брзом спровођењу закона, а детаљима би се бавили углавном по доношењу закона (Миленковић 2019, 19). Када се посматра са теоријског становишта, првобитно је настао појам државне управе, па тек јавне управе, што је последица везивања термина управа за термин државе. На тај начин управа се сматрала функцијом вршења власти, што је њен правни значај све више повезивало са појмом правне државе. Каснијим ширењем термина држава у правном погледу долази и до тога да се држава перципирала као јавна служба која је ту за потребе грађана, али и као *Welfare State*, односно као држава благостања (Миленковић 2013, 31–32).

Улога и значај *policy* и *publicpolicy* у стварању функционалних савремених друштава

Као што је у претходном делу представљено развој јавне управе је трајао дуги низ година док се није дошло до онога што данас сматрамо јавном управом. Тако је историјски гледано управа прошла кроз три фазе. У првој управа је схваћена кроз концепт државне управе као власти. Током друге фазе истицана је њена пре свега социјална функција, односно управе као јавне службе за задовољење општих интереса, док се у трећој фази под утицајем више теоријских праваца, управа посматра као регулатор друштвених процеса. Оно што је посебно важно за ову фазу јесте чињеница да управа више не врши само задовољење потребе грађана, већ она постаје контролор и регулатор свих активности у које се укључују и актери из невладиног приватног сектора (Миленковић 2019, 26–27).

Са друге стране, креирање јавних политика је такође процес који настаје и почиње да добија на значају последњих деценија. Ипак, његови почети се могу наћи још у Месопотамији, али више у домену законских разматрања у дефинисању власти. Међутим, основе у креирању јавних политика које захтевају већу укљученост других актера, могу се наћи у обрисима тек током XIX века, када се јављају поједина удружења попут Манчестерског друштва или Бечког филозофског круга. Ова и слична удружења ставила су временом свој фокус рада на различита истраживања и мерења путем којих су добијали податке неопходне за приказивање проблема унутар њихових друштава (Ђорђевић 2009, 39–41).

Двадесети век представља период посебних промена у домену разматраних термина. Посебност овог века јесте и у држави благостања која на себе преузима многе социјалне теме у циљу обезбеђивања грађанима неопходних услова за бољи живот. У Сједињеним Америчким Државама ово посебно може да се примени по питању Велике депресије, када тамошње администрације почињу да јачају значај јавних политика у циљу решавања настојећих проблема. И док су током XIX века постојали ретки случајеви вандржавног истраживачког ангажовања, током XX века они се посебно активирају. Тако у овом веку све више јачају друштвене науке, али и научни институти, који ће после Другог светског рата посебно почети да се баве темом рада администрације и учествовања у анализама друштвених проблема (Ђорђевић 2009, 42–43).

Са опоравком од последица Другог светског рата настајао је један другачији економски приступ западноевропских држава, који је изузетно важан за даљу анализу савремене примене термина *policy* и *јавна политика*. Један од најизраженијих елемената новог мешовитог економског система био је државни интервенционизам, који је довео до уплитања државе у економију у погледу реуглација и субвенција, које су често ишле у споју са израженим државним планирањем. Велика улога државе довела је и до инсистирања на већој сарадњи државног и приватног сектора са радничким синдикатима и представницима невладиног сектора. Заједничким залагањима *Welfare State* је довела до

решавања и ефикасног уређивања економских питања у државама пре свега Западне и Северне Европе (Беренд 2009, 219–220; 259–263). Тако уз изражени државни интервенционизам и регулацију почиње да расте значај термина јавна политика у оном погледу како се данас разуме. Томе је највише допринело што је током развоја државе благостања у фокусу било укључивање осталих актера за које је било важно регулисање ових политика.

После бурне 1968. године и студентских демонстрација широм Европе, али и других делова света, започиње равој нових друштвених покрета. Оно што је била одлика ових покрета јесте хетерогеност чланства, али и заговарање решавања великог броја нових проблема са којима се тадашње друштво сусретало (Павловић 2009, 109–112; 227). Појава ових друштвених покрета довело је до потребе за развојем политике на свим нивоима, али исто тако и за укључивањем многих актера. На правцу овога и јавне политике су све више добијале на значају. Поред овога у Сједињеним Америчким Државама расте и број различитих *think tank* непрофитних организација које додатно подстичу детаљну анализу приликом креирања политика. Ти процеси се из САД–а, временом селе и у друге делове света, а убедљиво највише у европске државе (Ђорђевић 2009, 42). Као што се може приметити државе у којима је дошло до већег развоја у примени ових политика су демократског уређења. То не треба да зачуди, с обзиром да је за ово потребно да постоји висок ниво укључености свих актера у целокупни процес.

Демократска друштва су најбоље тле које пружа могућност за примену процеса креирања и анализе јавних политика. Њихов значај за сам квалитет живота је неспоран, а на примерима многих западноевропских држава може се приметити висок степен посвећености када су разматрања и креирања ових политика у питању. Да би једна политика била делотворна није потребно само је усвојити, већ приликом њеног креирања укључити и широк спектар осталих актера који имају знања и стручност неопходну при њиховом креирању. Како би се спречили пропусти у раду неопходне су честе провере и мониторинг посебно од стране цивилног сектора, када се говори о самом процесу реализације донетих политика, те је зато важна укљученост свих заинтересованих страна. Ово није проблем када се говори о САД–у или западноевропским државама. Наиме, у њима постоји висок степен партиципативности интересних група, стручњака, медија и других актера који прате, помажу и контролишу целокупни процес креирања политика. То је довело до тога да у поменутих пре него у другим државама дође до креирања јавних политика од стране ван-државних актера који су на агенде администрацијама истакли бројне проблеме (Ђорђевић 2009, 171–175).

У анализама које су спроводили чланови једног британског Института током прве декаде XXI века дошло се до резултата који изазивају одређену дозу забринутости. Наиме, њихове анализе су показале висок степе незаинтересованости код надолazeћих генерација службеника који су задужени за креирање политика. На те мањкавости су указивали и политичари у Великој Британији који истичу да креатори политика стварају нешто што не само да има одређене дозе мањкавости, него и да то може имати озбиљних последица ду-

горочно гледано. Томе треба додати и непредвиђене додатне трошкове које ови пропусти могу изазвати. Због оваквих и сличних пропуста у раду администрација који се временом јављају у скоро свим државама започете су и многобројне студије које испитују постојање оваквих проблема, а све у циљу превазилажења истих (Hallsworth, Parker and Rutter 2011, 16–17).

Да су многи фактори неопходни за успешно креирање и реализацију политика унутар једне државе, као доказ може послужити Србија. Проблем који се уочава је баш у недостатку тих елемената који су углавном последица споре транзиције и политичких и друштвених дешавања на унутрашњем и спољном плану ове државе. У том процесу посебно се могу истаћи споре и недовршене реформе администрације. Недовољна залагања за примену правне регулативе која би модернизовала администрацију у Србији довела су до хроничних проблема како на државном, тако и на локалном нивоу. Оно што је посебно приметно у Србији када је креирање политика, али и доношење стратешких и законодавних аката у питању, јесте недовољна укљученост и често занемаривања цивилног сектора (Ђорђевић 2010, 110–112). Иако је у последњих неколико година приметан раст интересовања цивилног сектора за пружање критика и савета којим желе да укажу на аномалије при доношењу политика или давањем предлога путем јавног заговарања, однос на овој релацији је и даље веома лош.

Ако се вратимо на почетну анализу о значењу и различитим схватањима политике, видећемо колико је то битно за објашњење данашњег значаја термина *policy*. Наиме, само његово генерално разматрање захтева повратак у назад од неколико векова. Сва та различита схватања политике временом су бивала допуњивана од стране многобројних мислилаца и истраживача, али очито да је у циљу постизања задовољења општег добра унутар што већег броја друштвених области живота недостајао термин попут *policy*. Ту није ствар у недостатку лингвистичког решења за уређење претходно поменутог, колико је било потребно временом доћи до дефинисаних начина којим би се те области што свеобухватније уредиле. Зато је кроз историјски приказ у овој анализи представљен тај недостатак.

Закључак

Анализирајући семантичко одређење термина *policy* може се закључити да се он одомаћио широм света као модеран термин прилагођен данашњем времену. Као и у случају са многим другим речима и са политиком је кроз време дошло до појединих лингвистичких промена. Ово заправо није никаква новост јер данашњи свет је у константно брзом напретку и промене су честа појава и када се говори о речима и језику. Зато термин *policy* на правцу модернизације јавне управе у последњих неколико деценија широм света добија све већи значај и примену. Креирајући јавне политике у многим областима друштва, јавна управа многих држава је учинила да се овај термин пре свега додатно утемељи у свом значењу, али и да добије на већем значају. Оно што је важ-

но такође истаћи је да то није термин који се користи од пре неколико година, али свакако да је последњих пар деценија све актуелнији.

За разлику од енглеског, у српском језику термин политика често је тешко разграничити и образложити. Том проблему доприноси и то што велики број грађана употребљава реч политика када мисли само на дневну политику и на свакодневне проблеме, не схватајући да овај термин има много шире значење. На правцу тога је и била првобитна термилошка анализа како би се утврдиле разлике. Ипак, проматрајући тренутно стање, у Србији пре свега термин *policy* добија на значају када се говори о јавним политикама као предлозима за уређивање или решавање појединих друштвених проблема. Самим тим, иако споро, овај термин постепено улази у свом правом значењу у свакодневну употребу код грађана у Србији. С друге стране, у свету, пре свега у развијеним и уређенијим демократским државама, овај појам је доста пре постао заступљенији. Зато и треба очекивати да он убудуће буде још актуелнији и употребљиван широм света, за шта ће бити неопходно укључивање већег броја вандржавних актера који углавном јавне политике користе како би истакли неопходност решавања многобројних друштвених проблема.

Литература

1. Арежина, Вера. 2016. „Значај језика у политичким наукама.” *Култура полиса: часопис за неговање демократске политичке културе* Вол. 13(29): 295–307.
2. Беренд, Т. Иван. 2009. *Економска историја Европе у XX веку: економски модели од laissez-faire до глобализације*. Београд: Архипелаг.
3. Drucker, Johanna. 2006. *Алфаветски лавиринт: слова у историји и имагинацији*. Нови Сад: Stylos.
4. Dunn, N. William. 2004. *Public Policy Analysis – An Introduction*. New Jersey: Pearson.
5. Ђорђевић, Снежана. 2009. *Анализа јавних политика*. Београд: Факултет политичких наука, Чигоја штампа.
6. Ђорђевић, Снежана. 2010. „Појам јавне политике и начин дизајнирања политике.” *Српска политичка мисао* Вол. 17(3):91–116.
7. Ђорђевић, Снежана. 2012. *Ренесанса локалне власти: упоредни модели*. Београд: Факултет политичких наука: Чигоја штампа.
8. Easton, David. 1964. *The Political System: an enquiry into the state of political science*. New York: A. A. Knopf.
9. Hallsworth, Michael, Simoni Parker, and Jill Rutter. 2011. *Policy making in the real world: Evidence and Analysis*. London: Institute for Government.
10. Матић, Милан. 1993. *Енциклопедија политичке културе*. Београд: Савремена администрација.
11. Миленковић, Дејан. 2013. *Јавна управа: одабране теме*. Београд: Факултет политичких наука: Чигоја штампа.

12. Миленковић, Дејан. 2019. *Савремене теорије и модерна управа*. Београд: Факултет политичких наука: Чигоја штампа.
13. Милосављевић, Славомир, и Иван Радосављевић. 2003. *Основи методологије политичких наука*. Београд: Службени гласник.
14. Павловић, Вукашин. 2009. *Друштвени покрети и промене*. Београд: Службени гласник.
15. Поповић, Славољуб. 1981. *Нека питања у вези са развојем савремене управе*. Београд: Архив за правне и друштвене науке.
16. Симеуновић, Драган. 2002. *Теорија политике – основи политичких наука*. Београд: Удружење Наука и друштво.
17. Симеуновић, Драган. 2009. *Увод у политичку теорију*. Београд: Институт за политичке студије.
18. Statista. 2021. "Most common languages used on the internet as of January 2020, by share of internet users." 26. фебруар 2021.
<https://www.statista.com/statistics/262946/share-of-the-most-common-languages-on-the-internet/>.
19. Степанов, Радивој. 2008. *Увод у политику и политички систем: polity, politics, policy*. Нови Сад: Филозофски факултет: Mediterran publishing.

SEMANTIC DEFINITION AND MODERN USE OF THE TERM POLICY

Summary: Centuries ago, the term politics has been relevant, but it has also been practiced by a very large number of people. Its relevance has not ceased even today, but on the contrary has only increased, which results in the permeation of this term through a large number of areas. However, the word politics as a term is not of universal meaning as many in the Serbian language often misperceive it. Considering the semantic definition of the term policy, we come to several terms that define this term more broadly depending on the context in which it is used. One of the three terms that is increasingly used in the world, and helps with the mentioned definition, is *policy*. This term has become increasingly used in the last few decades, giving the original term politics a broader meaning. The term policy would be translated in Serbian as politics, ie more often as public policies and is very often associated with public service and administration. For this reason, this paper aims to clarify not only the meaning of the term *policy*, but also to present its contemporary development and use. Also, the analysis should determine where this term finds its application, as well as what has contributed throughout history to make it more used in recent decades.

Keywords: semantic definition, politics, policy, public policies, public administration

The importance of language and definition of the different meanings of the term policy

Throughout history, many empires, states and communities formed by people have emerged and disappeared. All of them had in common the existence of scripts and languages through which they communicated with each other and

with the inhabitants of other communities. Letters such as cuneiform (around 3,100 BC), Egyptian hieroglyphs (around 3,000 BC) or linear script (around 2,000 BC) are considered to be the oldest deciphered letters (Drucker 2006, 12). These letters are also a cultural and historical treasure of the whole world, especially because of their millennial existence. Today, thanks to the accelerating changes that are happening, communication should be much easier between citizens of different countries. However, despite advances in technology that facilitates networking, there are still problems in understanding, which are primarily the result of some previous developments.

The dynamism of changes in human civilization in the last few centuries has led to changes in speech and the use of words around the world. Thus, certain words evolved, changing their meanings, and a large number of them lost their use and became archaisms. These changes were also a consequence of global changes, which is why certain languages, such as English, Spanish and Portuguese, gained more users thanks to the conquests of new territories in due time. Well-known political scientist, Samuel Huntington defined the term *lingua franca*, which refers to a language that is widely used outside the boundaries of the area in which the mother tongue is spoken. Among the more than 6,000 languages in need today, a large number of them are on the verge of extinction, because the number of people who communicate through them is decreasing. In addition, English as the most dominant world language in the future will, according to Samuel Huntington, through the growth of the Chinese presence around the world, very likely leave this leading role to the Mandarin language (Arežina 2016, 302). Given that the number of Internet users in the world is growing, it is good to present the representation of languages in a different way. Thus, according to the data of the world-famous specialized research agency Statista, surveys have been conducted since January 2020 in order to determine which languages are most used on the Internet. Individually, the most represented are English (25.4%), Chinese (19.4%), Spanish (7.9%), Arabic (5.9%). With minor deviations, these are also the most represented languages in the world and outside the virtual domain (Statista 2021).

In defining language, there is a classification into three types of languages that stand out against the comparison of the differences that exist between them. Thus, there is a *natural language* that arose spontaneously and is related to the development of a society. It is a living language that develops, edits and changes over time through use by the people who speak it. These languages are not arbitrary in themselves, but on the contrary are regulated by different rules and regulations that guide their proper use. On the other hand, *artificial language* is a language of symbols. As unambiguous, it is far clearer than other languages, and is therefore most applicable in the natural sciences. However, in addition to the above, *scientific language* is especially important to point out in order to clarify various policy terms. Scientific language is far more precise than natural language, which is reflected primarily through certain more professional and com-

plex terms, which in this definition will run through the entire work. Depending on the scientific fields, special professional languages can be singled out, such as the language of politics, ie political language, which certainly differs from the natural language (Milosavljević and Radosavljević 2003, 101–102).

From the mentioned classification, it is important to point out the differences because, for example, in political sciences, but also in other social sciences, it is difficult to apply artificial language due to its pronounced opposite in relation to these sciences (Arežina 2016, 297). Professor Dragan Simeunović also pointed out the problems of defining different terms, pointing out that all political terms or performances have a pronounced opposite. This gives these terms a polemical meaning. He also believes that frequent political terms such as: state, dictatorship, republic, totalitarian states and others can be incomprehensible if their use does not specify who should be refuted or affected in that controversy (Simeunović 2002, 273).

Although inherent in man, politics is older than man, or as Maurice Duverger pointed out, "politics appeared on earth before man" (Simeunović 2009, 39). Thus the origins of politics in the form of phenomena such as authority or hierarchy can be proven and in the animal world in bees or ants. The organization of the collective and the awareness of the community among these beings certainly stand out here, which additionally indicates the existence of politics even before man. The word politics is of ancient Greek origin, and there are a number of words that are used to determine politics, that is, the terms of the community and life in it. Thus, the word that represents the root of everything - *polis* means the community formed by the citizens, but it also represents the city – the state. Other terms such as *politeia*, *polites* and *ta politika* were derived from this word. However, politics came to European languages through the Latin expressions of *politia* and *politica*, which are again the heritage of ancient Greek words. Viewed through the semantics when it comes to politics, the evolution of this word from ancient times, through its acceptance in European languages, led to the branching out of this term during the 19th and 20th centuries. This can be best seen in terms of the wide application of this term and going beyond the former framework, which only shows the generality and significance of this term (Matić 1993, 872).

That politics has always been a very important and widespread term when it comes to scientific research is supported by a large number of thinkers and authors who have studied it. In the ancient world, politics was essentially the realization of ideas within communities. When we say ideas, we mean the common good, but also justice, which meant that if a person individually strives to improve his moral qualities, so he also strives for the common good within the community. So what is ethics for a person, it is politics for the community. In this general definition, there are no differences between Aristotle and Plato, just as there are no differences when Cicero's conceptions are included. According to them, politics is inherent in human action, and this can be seen in the aspirations

to create perfect communities. In order to create such a community, it is necessary to have a constant existence of activities in which citizens are involved in order to achieve the highest possible good for the entire community (Matić 1993, 873).

Contrary to the ancient and medieval views of politics, some of the modern ones can be singled out. Such a large number of conflicting interests and needs in people, as well as the ways in which they are realized in people, leads either to conflict or to cooperation. Hannah Arendt sees politics as something that is the most rational, that is, a concerted action. But, as she also points out, it is much more often a struggle than some kind of rational agreement within the accepted rules (Simeunović 2009, 59). In the direction of the mentioned conflicts, a frequent problem is the insufficient amount of values and resources in the distributions. That is why the theorist David Easton understands politics as a set, that is, a network of activities and decisions by which the authoritative distribution of these values within the society by the ruling organs is made (Easton 1964, 130–133).

All of the above leads us to a key division when considering the different meanings of the term policy. An ordinary person, when he is not so interested in distinguishing certain similar or related terms, the case with the term politics can lead to a situation where he misinterprets this word in a certain context. Wrong determinants are a special problem for that, but also the lack of clear and concrete definitions of this word in dictionaries, lexicons or certain encyclopedias. Thus, the terms *polity*, *politics* and *policy* are terms related to politics, but each of them has a special meaning, ie a different application in speech. Although in the example of English there is a clear definition of these three different terms, in which this language has a great advantage, this is not the case with many world languages such as even very common languages such as French or German. The Serbian language also belongs to the set of languages that have barriers in defining the multi-layered term politics. What reflects the advantage of the English language when these three terms are in question is the increasingly noticeable inclusion of these words in the political-scientific slang of a large number of countries around the world (Simeunović 2009, 70–71).

The term *polity* refers to the institutional dimension of politics and refers primarily to the constitutional order within a state. The terms *politics* and *policy* are created and realized within the framework of what is defined under *polity*. And when it comes to defining, *politics* can be expressed in three ways. The first starts from the constitution as the most important legal act that regulates relations between bodies, while the second way includes the application of legal regulations that regulate those relations in more detail. Finally, there is a third way that encompasses various social norms and customs as unwritten rules governing political life and arenas for various political and social contests. On the other hand, *politics* would be characterized as a political arena, ie a place of confrontation of different attitudes, ideas, interests and goals. This term has a proce-

dural dimension of the policy itself, which enables the framing of the mentioned area where different political processes take place. Through these processes, the actors, whether individuals or groups, in creating and implementing their policies, strive to achieve their ultimate goals. They can lead to either conflict or integration and cooperation, which is a characteristic feature of this competition. If the prospects for compromise solutions are higher, then we are talking about liberal democracies, while otherwise we can talk about authoritarian systems (Stepanov 2008, 40–41).

Policy remains the last term in this clarification. Etymologically, the term *policy* comes from the Greek word for city / state – *polis*. And in Latin there is the same basis, *politia* which means state. Although more associated with modern usage, the term *policy* had its roots associated with today's meaning somewhat in medieval England. The word *politie* was once used in England to denote the affairs of government / state, ie to manage public affairs (Dunn 2004, 34). Simply put, it includes defining what a policy should actually look like and be implemented in a certain period of time. This term represents a normative and content aspect to which not only political subjects fall, but to a large extent also various movements, groups of citizens, associations, interested individuals, experts and other actors. *Policy* therefore encompasses all the activities of the mentioned actors by which numerous policies and social problems are regulated in order to achieve maximum benefit for the entire society (Stepanov 2008, 41). The term *policy* is also connected with the term *public policy*. Among the many definitions of this term, it can be generally stated that public policies are practical ways by which certain problems, on a larger or smaller scale, are regulated in order to satisfy the community and its members. With their appearance, the interest in scientific research began to grow, as well as the greater need for its further development and greater application in the creation of more functional societies and the satisfaction of its needs (Đorđević 2010, 92).

As can be seen from this terminological analysis, in the Serbian language, as well as in many other world languages, there are no special expressions that would separate politics as one extremely ambiguous term, as in the case of the English language. In the Serbian language, this has led to the word politics being used as a universal term that neglects the existence of other mentioned meanings. As the analyst Klaus von Beyme once remarked, globalization has led to the spread of the English language and the application of words from that language to the domain of scientific vocabulary in many countries around the world. Such is the case with these three terms, and this results in the creation of rude scientific languages, which, by receiving various terms like the ones mentioned, lead to subsequent problems in communication. This can best be seen in oral communication. While written communication in such cases is easier to understand, in oral interaction there are problems with ambiguities in the application of different terms (Simeunović 2009, 71).

Term basis for the development of policy and the role of public administration in the greater application

As analyzed in the previous section, the *policy* represents the normative - content part of the *policy* which regulates the social areas of life. On the other hand, *public policy* is used as suggestions and ways to solve certain problems in society through policy. What stands out as a link between these two terms is that with the help of public policies, regardless of whether they are created by the competent authorities or representatives of the non-governmental sector, what is defined by the policies is completed. In this way, this link complements what can be characterized as poor or insufficiently functional policy. However, this term has not always been as important as public policy. But, in order to understand their significance, it is necessary to go back several centuries, in order to show the development of public administration within the then states, which over time led to changes that will give policy more and more importance.

When talking about the administration, it must be pointed out that it, like politics, is a complex concept. Although it is often used in speech, there are misinterpretations of this term as well, and this is especially supported by the fact that what was once included in this term is not the same today. With the emergence of modern states during the first half of the 19th century, their existence was inconceivable without the existence of what the then administration encompassed, namely the police and the army (Popović 1981, 23). However, when it comes to more modern administration in Europe, it is necessary to mention medieval cities. Namely, the fortress cities represent an important basis for the development of politics, because these cities represented not only communities but also the centers of many events and the basis for the development of many important social areas. The development of these medieval cities helped the development of local self-governments, which in their modern functioning are closely connected with public administration. The emergence of what we consider today as local self-government is linked to the emergence of civil society. The local self-government will gain its full meaning, which meant the existence and division of power into three branches, with the bourgeois revolution and a strengthened civil society (Đorđević 2002, 28–29; 42–43).

Although the administration has been gaining in importance since the French bourgeois revolution, as a beginning of theoretical consideration and introduction to these debates in general, they are tied to Woodrow Wilson. In the article *Study on Administration*, published in 1887, he noticed that the question of the importance of administration appeared only during the 19th century. As this author notes, the administration has not attracted attention to itself before, for which he considers the executive to be the most responsible. Equating the administration with the public administration, he points out the lack of interest among thinkers at the time, because the focus of the executive authorities was

always on drafting and quickly implementing the law, and the details would be dealt with mainly after the law was passed (Milenković 2019, 19). When viewed from a theoretical point of view, the notion of state administration was originally created, and only public administration, which is a consequence of linking the term administration to the term state. In that way, the administration was considered a function of exercising power, which increasingly connected its legal significance with the notion of a legal state. With the later expansion of the term state, in legal terms, the state was perceived as a public service that is there for the needs of citizens, but also as a *Welfare State*, ie as a welfare state (Milenković 2013, 31–32).

The role and importance of *policy* and *public policy* in creating more functional modern societies

As presented in the previous section, the development of public administration lasted for many years until it came to what we consider public administration today. Thus, historically, the administration has gone through three phases. In the first, administration is understood through the concept of state administration as a government. During the second phase, its primarily social function was emphasized, ie administration as a public service for satisfying general interests, while in the third phase, under the influence of several theoretical directions, the administration is viewed as a regulator of social processes. What is especially important for this phase is the fact that the administration no longer only meets the needs of citizens, but it becomes a controller and regulator of all activities that include actors from the non-governmental private sector (Milenković 2019, 26–27).

On the other hand, policy making is also a process that is emerging and beginning to gain in importance in recent decades. However, its beginnings can be found in Mesopotamia, but more in the domain of legal considerations in defining power. However, the foundations in the creation of public policies that require greater involvement of other actors, can be found in the outlines only during the XIX century, when certain associations such as the Manchester Society or the Vienna Philosophical Circle appeared. Over time, these and similar associations have placed their focus on various research and measurements through which they have obtained the data necessary to present the problems within their societies (Đorđević 2009, 39–41).

The twentieth century represents a period of special changes in the domain of the considered terms. The peculiarity of this century is also in the welfare state, which takes on many social issues in order to provide citizens with the necessary conditions for a better life. In the United States, this can be especially applied in the case of the Great Depression, when the administrations there began to strengthen the importance of public policies in order to solve pressing

problems. And while during the 19th century there were rare cases of non-state research engagement, during the 20th century they were especially activated. Thus, in this century, the social sciences are increasingly strengthening, but also scientific institutes, which after the Second World War will especially begin to deal with the topic of the work of the administration and participation in the analysis of social problems (Đorđević2009, 42–43).

With the recovery from the consequences of the Second World War, a different economic approach of Western European countries emerged, which is extremely important for further analysis of the modern application of the terms *policy* and *public policy*. One of the most pronounced elements of the new mixed economic system was state interventionism, which led to state interference in the economy in terms of re-regulation and subsidies, which often went hand in hand with pronounced state planning. The great role of the state has also led to the insistence on greater cooperation between the state and private sectors with trade unions and representatives of the non-governmental sector. With the joint efforts of *Welfare State*, it has led to the solution and efficient regulation of economic issues in the countries of primarily Western and Northern Europe (Berend 2009, 219–220; 259–263). Thus, with the expressed state interventionism and regulation, the importance of the term public policy begins to grow in the sense in which it is understood today. This was mostly due to the fact that during the development of the welfare state, the focus was on the involvement of other actors for whom the regulation of these policies was important.

After the turbulent 1968 and student demonstrations throughout Europe, but also in other parts of the world, the development of new social movements began. What was characteristic of these movements was the heterogeneity of the membership, but also the advocacy of solving a large number of new problems that the society of that time encountered (Pavlović 2009, 109–112; 227). The emergence of these social movements has led to the need for policy development at all levels, but also for the involvement of many actors. In the direction of this, public policies have become increasingly important. In addition to this, a number of different think tank nonprofits are growing in the United States that further encourage detailed analysis in policy making. These processes move from the USA to other parts of the world over time, and convincingly mostly to European countries (Đorđević 2009, 42). As can be noticed, the countries in which there has been greater development in the implementation of these policies are democratic. This should come as no surprise, given that this requires a high level of involvement of all actors in the overall process.

Democratic societies are the best ground that provides an opportunity to apply the process of creating and analyzing public policies. Their importance for the quality of life itself is indisputable, and on the examples of many Western European countries, a high degree of commitment can be noticed when it comes to considering and creating these policies. In order for a policy to be effective, it is not only necessary to adopt it, but also to include a wide range of other actors

who have the knowledge and expertise necessary for their creation. In order to prevent omissions in the work, frequent checks and monitoring are necessary, especially by the civil sector, when it comes to the process of implementation of adopted policies, and therefore the involvement of all stakeholders is important. This is not a problem when it comes to the United States or Western European countries. Namely, there is a high degree of participation of interest groups, experts, media and other actors who monitor, assist and control the entire policy-making process. This has led to the creation of public policies by non-state actors in the above-mentioned countries than in other countries, who have pointed out numerous problems on the agendas of administrations (Đorđević 2009, 171–175).

Analyzes conducted by members of a British Institute during the first decade of the 21st century have yielded results that raise a certain amount of concern. Namely, their analyzes showed a high degree of disinterest among the coming generations of officials in charge of policy making. These shortcomings were also pointed out by politicians in Great Britain, who point out that policy makers are creating something that not only has certain doses of shortcomings, but also that it can have serious consequences in the long run. To this should be added the unforeseen additional costs that these omissions may cause. Due to such and similar omissions in the work of administrations that occur over time in almost all countries, numerous studies have been started examining the existence of such problems, all with the aim of overcoming them (Hallsworth, Parker and Rutter 2011, 16–17).

That many factors are necessary for the successful creation and implementation of policies within a country, Serbia can serve as proof. The problem that can be noticed is precisely the lack of those elements which are mainly a consequence of the slow transition and political and social events on the internal and external level of this country. In this process, slow and unfinished administrative reforms can be especially emphasized. Insufficient efforts to implement legal regulations that would modernize the administration in Serbia have led to chronic problems at both the state and local levels. What is especially noticeable in Serbia when it comes to policy making, but also the adoption of strategic and legislative acts, is the lack of involvement and often neglect of the civil sector (Đorđević 2010, 110–112). Although in the last few years there has been a noticeable increase in the interest of the civil sector in providing criticism and advice to point out anomalies in policy making or making proposals through public advocacy, the relationship in this regard is still very bad.

If we return to the initial analysis of the meaning and different understandings of policy, we will see how important this is to explain the current meaning of the term policy. Namely, only its general consideration requires going back several centuries. All these different understandings of politics have been supplemented over time by many thinkers and researchers, but it is obvious that in order to achieve the common good within as many social areas of life as possi-

ble, a term like *policy* was missing. This is not a matter of the lack of a linguistic solution for arranging the previously mentioned, as it was necessary in time to come up with defined ways in which these areas would be regulated as comprehensively as possible. Therefore, this shortcoming is presented through a historical overview in this analysis.

Conclusion

Analyzing the semantic definition of the term *policy*, it can be concluded that it has become established around the world as a modern term adapted to today's times. As in the case of many other words and politics, certain linguistic changes have taken place over time. This is actually nothing new because today's world is in constant rapid progress and changes are common even when it comes to words and language. Therefore, the term *policy* in the direction of modernization of public administration in the last few decades around the world has gained increasing importance and application. By creating public policies in many areas of society, the public administration of many countries has made this term, above all, additionally grounded in its meaning, but also to gain more importance. What is also important to point out is that this is not a term that has been used since a few years ago, but it has certainly become more and more relevant in the last few decades.

Unlike English, in Serbian the term politics is often difficult to distinguish and explain. Contributing to this problem is the fact that a large number of citizens use the word politics when they think only of daily politics and everyday problems, not realizing that this term has a much broader meaning. The original terminological analysis was in the direction of that in order to determine the differences. However, observing the current situation, in Serbia, the term *policy* is gaining in importance when it comes to public policies as proposals for regulating or solving certain social problems. Therefore, although slowly, this term is gradually entering its true meaning in everyday use among citizens in Serbia. On the other hand, in the world, primarily in developed and more orderly democratic states, this notion has become more common much earlier. Therefore, it should be expected that in the future it will be even more relevant and used around the world, which will require the involvement of a larger number of non-state actors who mainly use public policies to emphasize the need to solve many social problems.

References

1. Арежина, Вера. 2016. „Значај језика у политичким наукама.” *Култура полиса: часопис за неговање демократске политичке културе* Вол. 13(29): 295–307.

2. Беренд, Т. Иван. 2009. *Економска историја Европе у XX веку: економски модели од laissez-faire до глобализације*. Београд: Архипелаг.
3. Drucker, Johanna. 2006. *Алфабетски лавиринт: слова у историји и имагинацији*. Нови Сад: Stylos.
4. Dunn, N. William. 2004. *Public Policy Analysis – An Introduction*. New Jersey: Pearson.
5. Ђорђевић, Снежана. 2009. *Анализа јавних политика*. Београд: Факултет политичких наука, Чигоја штампа.
6. Ђорђевић, Снежана. 2010. „Појам јавне политике и начин дизајнирања политике.” *Српска политичка мисао* Вол. 17(3):91–116.
7. Ђорђевић, Снежана. 2012. *Ренесанса локалне власти: упоредни модели*. Београд: Факултет политичких наука: Чигоја штампа.
8. Easton, David. 1964. *The Political System: an enquiry into the state of political science*. New York: A. A. Knopf.
9. Hallsworth, Michael, Simoni Parker, and Jill Rutter. 2011. *Policy making in the real world: Evidence and Analysis*. London: Institute for Government.
10. Матић, Милан. 1993. *Енциклопедија политичке културе*. Београд: Савремена администрација.
11. Миленковић, Дејан. 2013. *Јавна управа: одабране теме*. Београд: Факултет политичких наука: Чигоја штампа.
12. Миленковић, Дејан. 2019. *Савремене теорије и модерна управа*. Београд: Факултет политичких наука: Чигоја штампа.
13. Милосављевић, Славомир, и Иван Радосављевић. 2003. *Основи методологије политичких наука*. Београд: Службени гласник.
14. Павловић, Вукашин. 2009. *Друштвени покрети и промене*. Београд: Службени гласник.
15. Поповић, Славољуб. 1981. *Нека питања у вези са развојем савремене управе*. Београд: Архив за правне и друштвене науке.
16. Симеуновић, Драган. 2002. *Теоријаполитике – основи политичких наука*. Београд: Удружење Наука и друштво.
17. Симеуновић, Драган. 2009. *Увод у политичку теорију*. Београд: Институт за политичке студије.
18. Statista. 2021. “Most common languages used on the internet as of January 2020, by share of internet users.” 26. фебруар 2021. <https://www.statista.com/statistics/262946/share-of-the-most-common-languages-on-the-internet/>.
19. Степанов, Радивој. 2008. *Увод у политику и политички систем: polity, politics, policy*. Нови Сад: Филозофски факултет: Mediterran publishing.